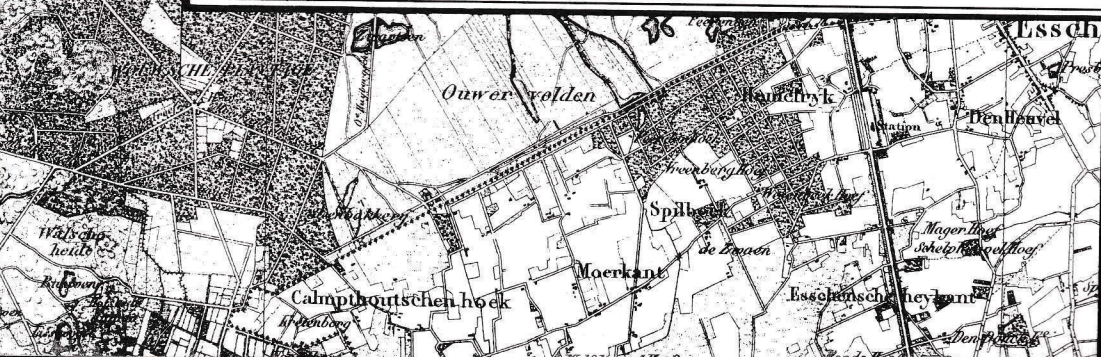

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

Wouw in de Tweede Wereldoorlog

Radio's zijn uit den boze

In 1943 moesten alle radiotoestellen geregistreerd worden, terwijl er ook een verbod kwam om naar de Engelse zenders te luisteren. Nederland stoorde zich daar niet aan en de Duitse reactie was dat alle radiotoestellen ingeleverd moesten worden. Dat gold uiteraard ook voor de gemeente Wouw. Maar net als elders in het land werden ook hier veel kapotte en oude radiotoestellen gebracht. In heel Nederland zouden er in 1943 735.000 radiobezitters geweest zijn. Toch werden slechts 325.000 toestellen ingeleverd. Op het niet inleveren van een toestel stond maximaal vijf jaar gevangenisstraf. Ondanks die straf namen veel mensen het risico en hielden thuis een goede radio om op de hoogte te blijven van het nieuws dat via de BBC en Radio Oranje verspreid werd.

Op 26 mei 1943 maakte burgemeester P. de Jong van Wouw bekend dat bij een beschikking van 13 mei 1943 door de "Hoogere S.S. en Politieleiding in Nederland alle radioontvangsttoestellen, -toebehooren en -onderdelen verbeurd zijn verklaard, terwijl inlevering hiervan zal moeten plaats hebben".¹⁾

In de bekendmaking geeft burgemeester De Jong aan dat voor de inlevering een formulier ingediend moet worden. Dat formulier kan tegen betaling van een stuiver afgehaald worden op het postkantoor. Aan het radiotoestel moet een kartonnen kaartje bevestigd worden van 10 bij 15 cm. Bij inlevering wordt een bewijs van ontvangst uitgereikt, maar erg veel waarde kon daar niet aan gehecht worden.

Uitgezonderd van inlevering zijn radiohandelaren. Maar die moeten wel een inventarislijst van hun toestellen inleveren.

"Antennes behoeven niet te worden ingeleverd, doch moeten voor 13 augustus 1943 door den houder worden verwijderd...."

....De aandacht wordt er op gevestigd, dat tegen overtreding dezer beschikking zware straffen zijn gesteld, terwijl uitlokkers, mededaders en medeplichtigen als daders gestraft zullen worden..."

Zo staat verder in de bekendmaking te lezen. Een week eerder is burgemeester De Jong op de hoogte gebracht van de verbeurdverklaring van de radio's. Daarbij heeft hij tevens een raming gekregen van het aantal toestellen dat de Duitsers verwacht:

Wouw	200
Heerle	150
Pindorp	70
Moerstraten	<u>50</u>
Totaal	470

Inleverplaatsen

Op 31 mei maakt De Jong bekend waar de radiotoestellen ingeleverd moeten worden. Omdat er een grote toeloop verwacht wordt, worden in de wijken afzonderlijke inleverpunten aangewezen. Zo moeten de inwoners van wijk D1 t/m D199 op 4 juni tussen negen en één uur hun toestellen inleveren in het jeugdhuis in Heerle. De bewoners van D200 en hoger komen dezelfde dag maar tussen twee en vijf uur.

In Moerstraten moeten alle bewoners op 5 juni tussen negen en één uur naar café van Pul komen en in Pindorp moeten ze naar café C. Mies. Het gaat dan niet alleen om de inwoners van Wouwse Plantage (wijk C), maar ook een stuk van wijk B, het deel van de gemeente ten zuiden van de Westelaarschestraat en de Saafselstraat. Zij moeten op 7 juni tussen negen en twaalf uur hun radio's komen brengen.

Op het gemeentehuis in Wouw wordt de grootste toeloop van inlevereers verwacht. Op 7, 8 en 9 juni wordt het gemeentehuis daarvoor opengesteld.

Waar de gemeente met de radiotoestellen gebleven is, is niet bekend. Vast staat dat een tijdlang een groot aantal radiotoestellen opgeslagen

stond in het lokaal dat de gemeente voor de distributie huurde in de woning van smid Bakx op de Wouwse Markt.

Condensatoren

Niet alle radio's moesten ingeleverd worden. De Duitsers zagen wel in dat er toch wat muziek en vrolijkheid in de gemeente moest blijven, wilde men het volk een beetje op de hand houden. Vooral in cafés en herbergen werden grammofoonplaten gedraaid, maar daarvoor was wel een radio nodig die als versterker diende. Op 15 juni 1943 kwam de SS en de politieleiding, waarschijnlijk omdat daarover nogal wat vragen geweest waren, met een aanvulling op de eerdere bekendmaking.

"...uit radiotoestellen die als grammofoonversterkers worden gebruikt, moeten de afstemcondensatoren en op golf lengten afgestemde kringen worden verwijderd en ingeleverd."²⁾

Half juni wordt een lijst opgemaakt van alle radiotoestellen die ingeleverd zijn. Het blijken er in de hele gemeente 403 te zijn. De toestellen zijn keurig gerangschikt op merk en type en daarbij valt het op dat er nogal wat 'eigen bouw' tussen zit.

Toch is dit nog niet het einde van de invordering van radiotoestellen. Op 2 juli 1943 wordt een na-inlevering van radiotoestellen op touw gezet en uit een brief van 28 juli blijkt dat Wouw dan in totaal 413 toestellen ingeleverd heeft en dat aantal loopt nog verder op want uiteindelijk gaat het om 425 toestellen. De gemeente Wouw dient ook nog een declaratie in voor de kosten die gemaakt zijn om de toestellen in te leveren. Daarvoor wordt een bedrag van f 352,10 gevraagd aan de overheid. Het is dan inmiddels al 17 mei 1944 geworden.

De radio's worden later ook uit Wouw afgevoerd. Ze gaan dan naar een pand van Raming in Breda (later V & D). Dat pand is door de Deutsche Wehrmacht ingenomen. Een groot aantal toestellen loopt tijdens de bevrijding schade op en sommige worden zelfs helemaal vernietigd.³⁾

Terugbezorgen

Na de bevrijding gaat men aan de slag om de radiotoestellen weer aan de eigenaars terug te bezorgen.

Het gaat om in totaal 87 radio's en 16 luidsprekers uit de gemeente Wouw die nog in goede staat zijn, terwijl er op 12 april 1945 nog eens 12 uitgereikt worden aan de eigenaren. Veel mensen beschikten toen echter al over een radio, want ze hadden die tijdens de oorlog niet eens ingeleverd!

Wouw, 22 september 1995.

Noten:

1. GAW A109. Inlevering radiotoestellen (1943-1946). Bekendmaking van 26 mei 1943.
2. GAW A109. Brief van 15 juni 1943. In potlood staat genoteerd: "*aldus gedaan met 1. Van den Boom, 2. Eijssermans, 3. Van der Wegen, 4. Matthijssen, 5. Devillers, 6. De Beer, 7. Bennebroek, 8. Buijk, 9. Mies.*" Zo op het oog lijken dit allemaal cafés die voor hun klanten de nodige muziek verzorgden.
3. GAW A109. Brief van 12 december 1944. In de brief wordt gevraagd hoeveel toestellen er voor Wouw gereed staan.

